

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.343.2024
Warszawa, 06 listopada 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przedstawiam odpowiedź na interpelację nr **5460** złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Panią posłankę Dorotę Marek i grupę posłów na Sejm RP w sprawie postępowania komorniczego w przypadku egzekwowania długu niskiej wartości.

Ad 1 i 4

Zgodnie z art. 165 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1458; w dalszej treści: u.k.s.), nadzór nad komornikami obejmuje nadzór judykacyjny, nadzór administracyjny oraz nadzór wewnętrzny samorządu komorniczego.

Nadzór judykacyjny należy do sądu. Sąd wydaje z urzędu komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwa spostrzeżone uchybienia. Ocena prawna sądu jest dla komornika wiążąca (art. 759 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568; w dalszej treści: k.p.c.).

Ważnym środkiem prawnym służącym wyeliminowaniu nieprawidłowości w postępowaniu egzekucyjnym jest także skarga na czynności komornika, którą do sądu może wnieść strona postępowania (np. dłużnik) lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone (art. 767 k.p.c.).

Z kolei nadzór administracyjny nad komornikami sądowymi w pierwszej kolejności sprawują prezesi sądów rejonowych. Jest to tzw. nadzór odpowiedzialny, który polega m.in. na badaniu, czy pobierane przez komornika należności są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, a także na ocenie szybkości, sprawności i rzetelności postępowania przez badanie, czy w konkretnych sprawach nie zachodzi nieuzasadniona przewlekłość w podejmowaniu czynności (art. 175 ust. 1 u.k.s.).

W tym zakresie uprawnienia nadzorcze prezesa właściwego sądu rejonowego obejmują, w szczególności:

- 1) zawiadamianie sądu o potrzebie wydania komornikowi zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji (art. 759 § 2 k.p.c.),
- 2) występowanie do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska,
- 3) wszczynanie postępowań dyscyplinarnych,
- 4) odsuwanie komorników od czynności,
- 5) rozpoznawanie skarg dotyczących działalności komorników (art. 175 ust. 2 u.k.s.).

Innymi organami, które sprawują nadzór administracyjny nad komornikami sądowymi są Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów apelacyjnych i okręgowych, właściwi ze względu na lokalizację kancelarii komorniczych (art. 167 ust. 1 u.k.s.).

Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór we własnym zakresie oraz za pośrednictwem prezesów właściwych sądów, sędziów wizytatorów oraz delegowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości sędziów, referendarzy sądowych i prokuratorów (art. 172 ust. 1 u.k.s.).

Uprawnienia nadzorcze Ministra Sprawiedliwości nad działalnością komorników obejmują m.in.:

- 1) zawieszenie komornika w czynnościach,
- 2) odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska,
- 3) wszczynanie postępowań dyscyplinarnych,
- 4) zawieszenie asesora lub aplikanta w czynnościach (art. 172 ust. 2 u.k.s.).

Mając na uwadze kompetencje Ministra Sprawiedliwości, przyznane na mocy przedstawionych przepisów, wszystkie wpływające do Ministerstwa Sprawiedliwości skargi na działalność komorników oraz inne wystąpienia obywateli badane są pod kątem wszelkich możliwych naruszeń prawa oraz zasad etyki zawodowej komornika. Dotyczy to także nieprawidłowości związanych z nadmierną egzekucją i podejmowaniem działań zmierzających do szykanowania dłużników. W takich przypadkach odpowiednie działania nadzorcze podejmowane są również z urzędu, na przykład w związku z publikacjami prasowymi, internetowymi czy też programami telewizyjnymi poruszającymi tematykę egzekucji sądowej.

Ad 2 i 3

Zasady prowadzenia postępowania egzekucyjnego zostały określone w Kodeksie postępowania cywilnego.

Stosownie do art. 803 k.p.c., tytuł wykonawczy (np. prawomocny wyrok opatrzony klauzulą wykonalności) stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji o całe objęte nim roszczenie i ze wszystkich części majątku dłużnika, chyba że z treści tytułu wynika co innego.

Natomiast zgodnie z art. 804 § 1 k.p.c. komornik (organ egzekucyjny) nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Wszczęcie egzekucji nie jest zatem pozostawione swobodnemu uznaniu komornika.

Jeżeli zachodzą wątpliwości, czy wniosek o podjęcie określonych czynności egzekucyjnych jest niezbędny do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji lub zachodzą uzasadnione podstawy do przyjęcia, że został złożony wyłącznie w celu szykanowania dłużnika, komornik może zobowiązać wierzyciela do uzasadnienia wniosku pod rygorem obciążenia wierzyciela kosztem bezskutecznych czynności podjętych na jego skutek niezależnie od wyniku sprawy (art. 801 § 2 k.p.c.).

W myśl art. 799 § 1 k.p.c., komornik (organ egzekucyjny) stosuje sposób egzekucji najmniej uciążliwy dla dłużnika. Wszczęcie egzekucji z nieruchomości, która w większości przypadków jest dla dłużników najbardziej uciążliwym sposobem egzekucji, może nastąpić jedynie na wniosek wierzyciela (art. 799 § 2 k.p.c.). Komornik z własnej inicjatywy nie może wszcząć takiej egzekucji.

Za prowadzenie egzekucji w sposób niewspółmiernie uciążliwy, w razie spełnienia odpowiednich przesłanek, komornik może ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 36 ust. 1 u.k.s.

W przypadku lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, termin licytacji wyznacza się na wniosek wierzyciela, który może być złożony tylko wtedy, gdy wysokość egzekwowanej należności głównej stanowi co najmniej równowartość jednej dwudziestej części sumy oszacowania wartości nieruchomości (art. 952¹ k.p.c.).

Jeżeli zaś chodzi o ruchomości, to zgodnie z prawem nie należy zajmować więcej ruchomości ponad te, które są potrzebne do zaspokojenia należności i kosztów egzekucyjnych (art. 845 § 3 k.p.c.).

Należy również zwrócić uwagę na liczne, przewidziane w Kodeksie postępowania cywilnego, ograniczenia i zwolnienia z egzekucji dotyczące np. wynagrodzenia za pracę, świadczeń emerytalno-rentowych, wierzytelności z rachunku bankowego, przedmiotów urządzenia domowego, narzędzi i innych przedmiotów niezbędnych do osobistej pracy zarobkowej dłużnika, przedmiotów niezbędnych do nauki, świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, dodatków rodzinnych, pielęgnacyjnych, porodowych i dla sierot zupełnych, zasiłków dla opiekunów, świadczeń z pomocy społecznej, świadczenia integracyjnego, świadczenia wychowawczego. Te ograniczenia i zwolnienia ustawowe oprócz zapewnienia dłużnikowi odpowiedniego poziomu egzystencji, mogą przeciwdziałać wszczynaniu niecelowych egzekucji.

W kontekście pytania o potrzebę wprowadzenia dodatkowych regulacji w celu ograniczenia kosztów związanych z egzekucją drobnych długów, warto podkreślić, że już w aktualnym stanie prawnym postępowanie egzekucyjne podlega z urzędu umorzeniu w całości lub w części jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych (art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.). Wówczas opłata egzekucyjna obciąża wierzyciela (art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych Dz. U. z 2024 r. poz. 377).

Jeżeli nawet egzekucja okazała się skuteczna, to dłużnik zobowiązany jest zwrócić wierzycielowi jedynie koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji (art. 770 § 1 k.p.c.).

W związku z prowadzeniem egzekucji komornikowi przysługuje zwrot niezbędnych wydatków poniesionych w toku postępowania wyłącznie w zakresie określonym ustawą (art. 5 u.k.k.). Takimi niezbędnymi wydatkami są przykładowo koszty ogłoszeń, koszty przejazdu poza miejscowość, która jest siedzibą kancelarii komorniczej, zryczałtowane koszty utrwalania czynności odbywających się poza kancelarią oraz przechowywania zapisu obrazu i dźwięku koszty doręczenia korespondencji, koszty przekazania środków pieniężnych przekazem pocztowym lub przelewem bankowym.

Wydaje się, że pozbawienie komornika prawa do pokrycia niezbędnych do prowadzenia egzekucji wydatków, które są przez niego ponoszone niezależnie od wysokości dochodzonych należności, byłoby nieusprawiedliwione.

Podsumowując warto mieć na uwadze, że podstawowym celem postępowania egzekucyjnego pozostaje zapewnienie ochrony wierzycielowi. Wierzyciel posiada prawo do domagania się zaspokojenia przysługujących mu od dłużnika należności, niezależnie od ich wysokości (nawet niewielkiej) i ze wszystkich części składowych majątku dłużnika.

Z drugiej strony postępowanie egzekucyjne pełni funkcję wychowawczą. Możliwość wszczęcia egzekucji, w przypadku gdy świadczenie nie zostanie spełnione dobrowolnie,

przyczynia się do kształtowania prawidłowych postaw u dłużników co do przestrzegania przepisów prawa oraz wypełniania przez nich obowiązków wobec wierzycieli.

Skuteczność egzekucji powinna skłaniać dłużników do dobrowolnej realizacji świadczeń w przyszłości w celu uniknięcia dodatkowych obciążeń związanych m.in. z koniecznością ponoszenia kosztów egzekucyjnych.

W konsekwencji prowadzenie postępowania egzekucyjnego, zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami etyki komornika sądowego, nie powinno być rozpatrywane w kategoriach „nadgorliwości” działań komornika, nawet jeżeli dotyczy niskich kwot zadłużenia. Tym samym dokonywanie zmian legislacyjnych w kierunku postulowanym w interpelacji nie wydaje się obecnie uzasadnione.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/